

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»
КОЛОМИЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ
НАПН УКРАЇНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ

ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ

В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Збірник наукових праць
за матеріалами
Міжнародного
науково-практичного
семінару

Коломия
26-27 вересня
2013 року

УДК 37.011.31

ББК 74.03 (4 Укр) 6-214

А 43

Актуальні проблеми вивчення педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського: зб. наук. праць / За ред. Тарасенко Г.С., Поясик О.І. та ін. – Івано-Франківськ: НАІР, 2013. – (312) с.

ISBN 978-966-2716-30-6

Друкується за рішенням ученої ради Коломийського інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол №1 від 20 вересня 2013 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Бех І.Д. – доктор психологічних наук, академік НАПН України, директор Інституту проблем виховання НАПН України

Тарасенко Г.С. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (головний редактор)

Поясик О.І. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки і психології Коломийського інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Петрів О.П. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології Коломийського інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Ковальчук М.П. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології Коломийського інституту ПНУ імені Василя Стефаника

У збірнику подані матеріали міжнародного науково-практичного семінару «Актуальні проблеми вивчення педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського» (26-27 вересня 2013, м. Коломия)

Відповідальність за достовірність поданих матеріалів несе автор

Комп'ютерний набір: **Никируй Р.І.**

ISBN 978-966-2716-30-6

ЗМІСТ

ПОСТАТЬ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО В ІСТОРІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Бех І.Д. Проблема життєтворчості особистості у наукових пошуках В. Сухомлинського	5
Бернацкая С.Н. Универсальность гуманистических педагогических идей В.Сухомлинского	9
Гензур А. М. Комната сказок В. Сухомлинского как средство развития монологической речи детей пятого года жизни	14
Гонтар Д.А. Впровадження ідей В.О. Сухомлинського про розвиток індивідуальних нахилів в духовному житті підлітків і вплив колективу у практиці сучасного вчителя історії	18
Деркач О.О. Гуманістичний потенціал арт-педагогіки в світлі ідей В.О.Сухомлинського	21
Заредінова Е.Р., Бойкарова Лінуре Рустемівна Погляди В.О. Сухомлинського на книги як літературну комунікацію в освітньому просторі	30
Іваниця Г.А. Формування людяності особистості у виховній системі В.О.Сухомлинського	34
Коваль Т.В. В.О.Сухомлинський про роль народної пісні у вихованні школярів	39
Ковальчук М.П. Мовний розвиток учнів у педагогічній концепції В.О.Сухомлинського	41
Козак І.І. Василь Сухомлинський про закономірності функціонального способу структурування навчальної діяльності школярів	46
Кордонська А.В., Передрій Л.А., Риженко М.В. Внесок Василя Олександровича Сухомлинського до розвитку педагогічної науки	51
Лаппо В.В. В.О. Сухомлинський про визначальні чинники морально-духовного виховання школярів	55
Лобачева Я.С. Идеи гуманизма в педагогике В.А. Сухомлинского	61
Максимович О.М. Формування духовних цінностей дітей у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського	64
Микитюк Г.Ю. Філософія педагогічної спадщини Василя Сухомлинського	67
Микитюк Н.М. Ідеї особистісно орієнтованого навчання у педагогічній спадщині В. Сухомлинського	69
Мельник В.Г. Спадщина В.О. Сухомлинського – невичерпне джерело енергії, любові, гуманізму	74
Назарян Л.Г. Личностно – ориентированный подход в педагогических идеях В. А. Сухомлинского	78
Сахаров В.А. Сахарова Л.Г. Емоційні стимули морально-естетичного розвитку школярів у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського	82
Строчук М.С. В.А. Сухомлинский о поликультурном воспитании школьной молодежи	87
Трофимчук А.Г. Общечеловеческие ценности педагогики В.А. Сухомлинского	90
Шарпенкова Т.О. Проблема самоосвіти вчителя у педагогічній спадщині В. Сухомлинського	97

ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Ємельянова М.В. Навчання без покарання у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського	103
--	-----

Більська О.В. Гуманістична педагогіка В.О.Сухомлинського у європейському контексті: компаративний аналіз	235
Волощук Г.М. Педагогічні ідеї В.О. Сухомлинського у ліриці для дітей та молоді	
Уляни Кравченко (поетеси і педагога)	241
Гльницька Л.В. Модуси поетично-абеткового ладу у термінологічному просторі художньо-естетичного світосприйняття	247
Імбер В.І. Проблема використання наочності у навчально-виховному процесі школи і ступеня у контексті ідей Василя Сухомлинського	253
Koshyk M., Lanno V.V. Гуманістичні засади змісту морального виховання учнівської і студенської молоді США	258
Колосова О.В. Проблема формування у дітей загальнолюдських цінностей у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського	261
Любчак Л.В. Василь Сухомлинський про умови успішного виховного впливу педагога на учнів у контексті вимог до вчителя сучасної школи.	266
Наумець Л.В. Патріотизм як основа духовного розвитку особистості в педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського	271
Панасюк С.Л. Формування культури побуту у дітей молодшого шкільного віку	277
Пасічна Г.М. Використання спадщини видатного педагога В.О. Сухомлинського в інтелектуальному розвитку школярів	283
Поплавська Ю.О. Сучасні проблеми музичного виховання школярів у світлі ідей Василя Сухомлинського	286
Присяжнюк Л.А. Інноваційний контекст ідей В.О.Сухомлинського щодо організації спілкування дошкільників з природою	290
Соломатіна Т.М. Формування культури здоров'я на основі духовних цінностей	294
Чекан О.І. «Істинність поняття» нові інформаційні технології» та їх значущість на сучасному етапі модернізації освіти	297
Червінська І.Б. Проблеми впливу освітньо-виховного середовища на формування особистості молодшого школяра у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського	300
Швець Г.Д. Використання художніх творів В.Сухомлинського в навчанні української мови іноземних студентів	304

Чекан О. І.
асистент кафедри педагогіки та
методики дошкільної освіти
Мукачівського державного університету
(м. Мукачево)

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «НОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ» ТА ЇХ ЗНАЧУЩІСТЬ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

У статті теоретично проаналізовано науково-методичну літературу щодо поняття «нові інформаційні технології», визначено їх значущість на сучасному етапі модернізації освіти.

Ключові слова: комп'ютерні технології, інформаційні технології, нові інформаційні технології.

В статье теоретически проанализированы научно-методическую литературу по понятие «новые информационные технологии», определены их значимость на современном этапе модернизации образования.

Ключевые слова: компьютерные технологии, информационные технологии, новые информационные технологии.

The paper theoretically analyzes the methodological literature on the concept of «new information technologies», defined their importance at the present stage of modernization of education.

Keywords: computer technology, information technology, new information technologies.

Сучасний період розвитку суспільства характеризується сильним впливом на нього комп'ютерних технологій, які проникають в усі сфери людської діяльності, забезпечують поширення інформаційних потоків в суспільстві, утворюючи глобальний інформаційний простір. Людина, яка вміло й ефективно володіє технологіями та інформацією, має новий стиль мислення, принципово інакше оцінює проблеми, які виникають, організовує свою діяльність.

В даний час в Україні йде становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження у світовий інформаційно-освітній простір. Цей процес супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу, пов'язаними з внесенням коректив у зміст технологій навчання, які повинні відповідати сучасним технічним можливостям, і сприяти гармонійному входженню дитини в інформаційне суспільство. Комп'ютерні технології покликані стати не додатковим «довантаженням» в навчанні, а невід'ємною частиною цілісного освітнього процесу, що значно підвищує його ефективність.

Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» однією з найважливіших особливостей нашого часу вважає «перехід розвинутих країн світу від постіндустріального до інформаційного суспільства, що зумовлює необхідність упровадження нових інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності» [5].

Однією з головних умов успішності цього переходу є забезпечення навчання, виховання, професійної підготовки людини для роботи в інформаційному суспільстві [5].

Тому характерною ознакою сучасної освіти, складовою єдиного освітнього простору систем освіти зарубіжних країн та невід'ємною частиною навчально-виховного процесу закладів освіти стали нові інформаційні технології.

Мета статті – через аналіз науково-методичної літератури розкрити сутність поняття «нові інформаційні технології», визначити їх значущість на сучасному етапі модернізації освіти.

У науковій літературі зустрічаються терміни «комп'ютерні технології», «інформаційні технології», «нові інформаційні технології».

І. Довгопол вважає, що «комп'ютерні технології навчання – це процеси підготовки та передавання інформації вихованцю, засобом здійснення яких є комп'ютер» [4, с. 146]. Комп'ютерні технології засновані на формалізації знань, залученні до навчального процесу діалогу засобів штучного інтелекту та застосуванні спеціальних пакетів прикладних програм, у тому числі тих, що зорієнтовані на викладача, який не є програмістом. Але ж деякі фахівці вважають термін «комп'ютерні технології» невдалим (буквально – обчислювальні технології), тому що розуміння комп'ютера як обчислювальної машини (від англ. computer – обчислювач) стало вже анахронізмом.

Під інформаційними технологіями розуміють сукупність методів і технічних засобів збору, організації, збереження, обробки, передавання й подання інформації, що розширює знання людей і розвиває їхні можливості з управління технічними й соціальними процесами.

З появою персональних комп'ютерів з'явився термін «нові інформаційні технології», під яким розуміють впровадження нових підходів до навчально-виховного процесу, що орієнтований на розвиток інтелектуально творчого потенціалу людини з метою підвищення його ефективності, завдяки застосуванню сучасних технічних засобів.

Сучасні інформаційні технології характеризуються наявністю всесвітньої мережі Інтернет, такими її сервісами, як електронна пошта, телекомунікації, що надають широкі можливості.

Поняття “нові інформаційні технології” (НІТ) не є однозначним.

Узагалі НІТ можна визначити як сукупність різноманітних технологічних інструментів і ресурсів, які використовуються для забезпечення процесу комунікації та створення, поширення, збереження та управління інформацією. Під цими технологіями мають на увазі комп'ютери, мережа Інтернет, радіо- та телепередачі, а також телефонний зв'язок.

І. Захарова розуміє під НІТ “конкретний спосіб роботи з інформацією: це і сукупність знань про способи та засоби роботи з інформаційними ресурсами, і спосіб та засоби збору, обробки та передавання інформації для набуття нових відомостей про об'єкт, що вивчається” [6, с. 22].

Зазвичай використовують типізацію засобів НІТ за технічними ознаками – програмні та апаратні.

В. Трайнев [8] до складу НІТ відносить сукупність методів та програмно-технічних засобів, що об'єднанні в технологічний ланцюг, який забезпечує збір, обробку, збереження та відображення інформації з метою зниження трудомісткості її використання, а також для підвищення її надійності й оперативності.

Слово “технологія” в перекладі з грецької – наука, сукупність методів та прийомів обробки матеріалів або сировини, переробки їх у предмети споживання. Сучасне розуміння цього слова включає не тільки сукупність процесів матеріального виробництва і сфери послуг, а й перетворення та використання матерії (матеріалів), енергії, інформації, наукових та інженерних знань для вирішення практичних завдань в інтересах людини й суспільства.

У роботі [1] НІТ визначено як узагальнене поняття, яке описує різноманітні методи, способи та алгоритми збору, накопичення, обробки, подання й передавання інформації.

Автори навмисно не включають до цього поняття слово "використання", тому що використання НІТ дає підстави говорити про ще одну технологію – використання НІТ в освіті, медицині, війсьній справі та багатьох інших галузях діяльності людини.

Нові інформаційні технології навчання мають давати відповіді на запитання: як організувати в комп'ютерному середовищі навчальний процес з урахуванням специфіки конкретної навчальної дисципліни, навчальних та практичних цілей, які засоби нових інформаційних технологій і як використовувати, яким змістом їх наповнити, як контролювати їх якість. Це ціла низка запитань, на які неможливо відповісти, не проводячи спеціальних педагогічних пошуків та експериментів.

А. Дзюбенко інформаційні технології навчання визначає як сукупність програмних, технічних, комп'ютерних і комунікаційних засобів, а також способів та новаторських методів їхнього застосування для забезпечення високої ефективності й інформатизації освітнього процесу [3].

Ступінь використання інформаційних технологій навчання визначається в кожному конкретному випадку залежно від специфіки змісту досліджуваного предмета, індивідуальних особливостей студентів різних груп, ступеня підготовленості викладачів у цій галузі й рівня забезпеченості навчального закладу сучасними засобами навчання.

Нові інформаційні технології є одним із засобів навчання, що сприяє реалізації педагогічної ідеї. Будь-який засіб навчання має конкретні дидактичні можливості, які відповідно до навчально-виховного завдання визначають його дидактичні функції.

На думку більшості дослідників, необхідно гармонійно поєднувати й взаємодоповнювати традиційні та нові інформаційні технології навчання. Так, у роботі О. Гудиревої НІТ охарактеризовано як "...новий вимір у просторі навчання. Це необхідний помічник педагога, інструмент для досягнення ним педагогічних цілей, але не панацея від усього традиційного. Комп'ютер ні в якому разі не замінить живого спілкування з педагогом, впливу особистості педагога. Комп'ютер – це знаряддя, яке покращує роботу педагога, але спочатку педагогу треба докласти чимало зусиль для опанування знаряддям, необхідно творчо проводити підбір матеріалу до занять, переглянути методику викладання з погляду застосування нових інформаційних технологій на занятті" [2, с. 27].

Висновки. Таким чином, проаналізувавши поняття нові інформаційні технології та їх значущість на сучасному етапі модернізації освіти, можна стверджувати, що використання НІТ у навчально-виховному процесі надає можливість вивчати на якісно новому рівні всі дисципліни. Але слід підкреслити, що вбудовування НІТ у навчальний процес має базуватися на їх педагогічно обгрунтованому поєднанні з традиційними методичними системами навчання та при обов'язковому обгрунтуванні педагогічної доцільності такого використання, тобто освіта на сучасному етапі має задовольняти нові потреби й водночас зберігати свої сильні традиційні сторони.

Список використаних джерел

1. Григорьев С.Г. Использование информационных и коммуникационных технологий в общем среднем образовании / С.Г. Григорьев, В.В. Гриншкун // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ido.rudn.ru/nfpk/iki/vved.html>.
2. Гудирева О.М. Використання сучасних інформаційних технологій в освітній програмі «Intel® Навчання для майбутнього» / О.М. Гудирева // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 2006. – № 5. – С. 27–29.

3. Дзюбенко А.А. Новые информационные технологии в образовании / А.А. Дзюбенко. – М., 2000. – 104 с.
4. Довгопол И.И. Современные образовательные и педагогические технологии /И.И. Довгопол, Т.А. Ивкова. – Симферополь, 2006. – 336 с.
5. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=537-16> (21.08.09).
6. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании : учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. завед. / И.Г. Захарова. – М. : Академия, 2003. – 192 с.
7. Іванова О. Підвищення інформаційно-комп'ютерної компетентності педагогів//Вихователь-методист дошкільного закладу, – 2010. - №2. – С. 22 – 30.
8. Трайнев В.А. Информационные коммуникационные педагогические технологии(обобщения и рекомендации) : учеб. пособ. / В.А. Трайнев, И.В. Трайнев. – М. : Дашков, 2008. – 280 с.

УДК 001.895:37

Червінська І.Б.

к. п. н.,

доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”
(м. Івано-Франківськ)

ПРОБЛЕМА ВПЛИВУ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО

У статті розкривається вплив освітньо-виховного середовища на формування обдарованої особистості молодшого школяра. Автор аналізує провідні чинники, які впливають на формування обдарованої особистості молодшого школяра.

Ключові слова: умови розвитку, обдарована особистість, молодший школяр, гірська школа, освітнє середовище.

В статье раскрывается влияние образовательно-воспитательной среды на развитие одаренной личности младшего школьника. Автор анализирует ведущие факторы, влияющие на развитие одаренной личности.

Ключевые слова: условия развития, одаренная личность, младший школьник, горная школа, образовательная среда.

The article describes the psychological and pedagogical conditions of gifted person younger pupils in the educational environment of the mountain schools. The author analyzes the key factors that influence the development of gifted individuals.

Keywords: conditions of at gift, personality, junior student, educational environment.

Проблема розвитку здібностей дитини не нова для психолого-педагогічних досліджень, однак вона є й досі актуальною. Далеко не секрет, що школу і батьків хвилює питання розвитку здібностей учнів. Відомий український вчений і педагог Василь Сухомлинський наголошував, що необхідно, по-перше, всебічно розвивати і тренувати розумові здібності дітей, а по-друге, потрібно доводити всім дітям, що «кожна людина, якими б